

УДК 378:002.8

DOI

КЕЙС-МЕТОД НАВЧАННЯ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Г. А. Павлишин, Т. В. Бігуняк, Т. В. Саварин

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

CASE STUDY METHOD IN MEDICAL EDUCATION

H. A. Pavlyshyn, T. V. Bihunyak, T. V. Savaryn

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

Статтю присвячено проблемі використання кейс-методу як інтерактивного методу навчання у медичній освіті. Розглядається історія виникнення, класифікація та види демонстрації кейсів, етапи роботи з case-study методом, проблема інтерактивності та доцільності використання даного методу під час навчання студентів-медиків.

The article deals with the use of the case study method as an interactive teaching method in medical education. The history of the origin, classification and types of cases' display, stages of work with the case study method and problem of interactivity and usefulness of this method in teaching of medical students are studied.

Вступ. Одним із основних завдань модернізації вищої освіти є розробка та вдосконалення науково-методичного забезпечення викладання дисциплін, покращення організації самостійної та індивідуальної роботи студентів, розробка і впровадження нових ефективних засобів контролю їх якості знань. Впровадження інновацій у навчальний процес покликане забезпечити підвищення якості навчання студентів [3]. До засобів і методик, які допомагають студентам “відкривати” себе, розкривати свою особистість, сприяють підвищенню якості навчання, належать інтерактивні технології навчального процесу. Серед інтерактивних методів навчання у ВНЗ набирає все більшої популярності метод кейсів (*case study*) [3]. Основна мета статті полягає у розкритті змісту кейс-стаді як інтерактивного методу навчання та доцільності використання його на заняттях студентів-медиків.

Основна частина. Мета інтерактивного навчання – створення комфортних умов, за яких кожен студент відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність. До основних інтерактивних методів навчання належать методи проектів, мозкового штурму, конкурентних і кооперативних груп, практичного стимуляційного тренінгу. “Інтерактивний” – здатний до взаємодії, співпраці, діалогу. Інтерактивні технології навчання є наступним етапом еволюційного розвитку академічної університетської системи

підготовки кадрів, виховання фахової, наукової еліти медичної галузі та формування самодостатніх особистостей із студентської молоді [2].

Метод *case-study* (від англ. *case* – випадок, ситуація), або метод конкретних ситуацій, – це педагогічна технологія, заснована на моделюванні ситуації або використанні реальної ситуації з метою аналізу даного випадку, виявлення проблем, пошуку альтернативних методів вирішення та прийняття оптимального вирішення проблеми. Мета методу кейс-стаді – поставити студентів у таку ситуацію, коли їм необхідно буде прийняти рішення. Кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і є основою для проведення обговорення в академічній групі під керівництвом викладача. У більшості випадків при використанні кейсу учасникам попередньо надається можливість ознайомитись із переліком обставин, підґрунтям яких є реальні чи уявні ситуації [1].

Сутність кейс-методу полягає у самостійній діяльності студентів у змодельованій ситуації, яка дає можливість об'єднати теоретичну підготовку та практичні навички, дозволяє застосувати теоретичні знання до вирішення практичних завдань. Складовими кейс-методу є обговорення та дискусія. При цьому студенти спільними зусиллями аналізують ситуацію – *case*, що дозволяє їм виробити практичне рішення, завершенням якого є оцінка запропонованих алгоритмів, вибір найкращого з них у контексті поставленого завдання чи проблеми.

© Г. А. Павлишин, Т. В. Бігуняк, Т. В. Саварин

Демонстрація кейсів можлива у друкованій формі, мультимедійній та відеоформах. На сьогодні співіснують дві класичні школи *case-study* – Гарвардська (американська) з пошуком єдиного вірного рішення та Манчестерська (європейська), яка припускає багатоваріантність вирішення проблеми. Американські кейси більші за об'ємом (20–25 сторінок тексту, плюс 8–10 сторінок ілюстрацій), європейські кейси в 1,5–2 рази коротші. Лідером по збору й розповсюдженню кейсів є створений в 1973 році за ініціативою 22 вищих навчальних закладів European Case Clearing House (ECSH) [2].

За типом задач кейси поділяють на кейс-випадок, кейс-вправу та кейс-ситуацію. Викладаючи медичну біологію, кейс-випадок можна використовувати під час лекцій з паразитології, медичної генетики, для того, щоб проілюструвати певне захворювання, обґрунтувати методи діагностики. Кейс-вправа надає студенту можливість застосувати на практиці здобуті навички та найчастіше використовується там, де необхідно провести дифдіагностику захворювань. У кейсі-ситуації найчастіше ставиться запитання: “Чому ситуація набула такого розвитку і як становище можна виправити?” Використовують нетипові задачі, де представлені ускладнення основного захворювання, де на конкретному прикладі проходить навчання алгоритму прийняття рішення в певній ситуації. Кейс-ситуація, як правило, вимагає чимало часу для ознайомлення, тому з метою економії часу бажана попередня підготовка вдома. Це класичні кейси, які можна використовувати на 6-годинних практичних заняттях.

За об'ємом і структурою інформації розрізняють комплексні кейси та міні-кейси. Комплексні кейси достатньо об'ємні (від 15 сторінок), містять багато детальної інформації, первинних даних, думки, взірці документів, причому ця інформація може бути недостатньою і малоструктуризованою. Кейс може містити декілька варіантів рішення, із яких пропонується вибрати кращий, але в ряді випадків всі запропоновані рішення не є оптимальні, і єдиний спосіб успішно вирішити кейс – це запропонувати своє рішення. Міні-кейси – практичні ситуації, які описують певну проблему в стислій формі (1–4 сторінки). Об'єм інформації достатній для того, щоб студент, який володіє необхідними знаннями і навиками, міг прийняти обґрунтоване рішення.

Під час занять з латинської мови у медичних закладах доцільно використовувати аналітичні навчальні кейси. Робота над кейсом має на увазі аналітичне читання матеріалу, аналіз лексико-

граматичних структур, заучування і тренінг нової лексики і, зрештою, постановку проблеми. Після читання і аналізу тексту схема роботи над аналітичним кейсом припускає такі ж поетапні кроки, як і над іншими кейсами: це і робота в групах, і підготовка індивідуальних проектів, і широка дискусія в групах.

Метод кейсів складається з двох фаз. I фаза включає планування кейсу, створення кейсу, формулювання запитань для аналізу клінічної ситуації у кейсі, розробку методичного забезпечення студентів по аналізу кейсу і підготовці до обговорення, методичне забезпечення практичного заняття із застосування кейс-методу. II фаза – це безпосередня діяльність викладача при обговоренні кейсу на занятті (вступне слово, організація дискусії або презентації, забезпечення ділового настрою в аудиторії, оцінка індивідуального внеску студентів в аналіз ситуації, забезпечення організації роботи в малих групах студентів і взаємного обміну інформацією, підведення підсумків, заключне слово).

На підготовчому етапі роботи з *case-study* методом викладач, відповідно до мети і завдань заняття, вибирає потрібні кейси і підбирає літературу, необхідну для підготовки до заняття. Студентів об'єднують у 2 підгрупи по 5-6 осіб кожна. Цей етап припускає короткий вступ педагога. Якщо учасники раніше не працювали за методом *case-study*, необхідно познайомити їх з даним методом як з однією з форм активного навчання, коротко озвучити основні етапи їхньої подальшої роботи, а також позначити способи й критерії оцінки їхньої роботи на занятті за даним методом. Для вирішення кейсів, зокрема з медичної біології, рекомендують опрацювати матеріали підготовки до практичних занять та лекцій, презентації лекцій, відеодемонстрації обстеження пацієнтів із генетичною патологією, наказ МОЗ України “Про удосконалення медико-генетичної допомоги в Україні”, веб-сайти за даною темою, абстракти сучасних статей, реферати статей, список рекомендованої літератури. Наочністю до кейсів про спадкові захворювання можуть бути результати додаткових методів досліджень (ідіограми хромосом, родоводи, результати ДНК-тестів, лабораторні аналізи, ЕКГ, Ехо-КС, Редослідження органів грудної клітки, презентація зовнішніх морфологічних ознак хромосомної патології (фото, слайди), схеми хромосом на різних стадіях мітотичного циклу, таблиці діагностики та диференціальної діагностики хромосомопатій, рисунки дерматогліфіки, сигнальні таблиці).

На основному етапі потрібно провести: 1) визначення основних проблем аналізованої ситуації, рівня виникнення проблем і прийняття рішень, мети й шляхів рішення головної проблеми, обмежень і вимог до рішення; 2) підготовку до формулювання власних висновків і висновків перед групою. Обов'язковими вимогами цього етапу виступають: участь кожного в обговоренні; можливість кожному висловити свою точку зору та одержати уявлення про думки інших; командний характер роботи, що вимагає вміння вислуховувати й ураховувати чужі думки.

Підсумковий етап передбачає оцінювання роботи студентів за такими критеріями, як теоретична підготовка, практичні навички, клінічне мислення, участь у дискусії, взаємодія у групі, компетентнісний підхід до розв'язання завдання, вміння прийняти правильне рішення в нетиповій конкретній ситуації.

Однак помилково вважати, що кейси можуть замінити живе спілкування з хворим, фізикальне обстеження пацієнта, лекції. Без оволодіння теоретичного матеріалу вирішення кейсу неможливе. Безумовно, що дану педагогічну технологію слід використовувати в органічному зв'язку з іншими

методами навчання, в тому числі і традиційними, які формують у студентів обов'язкові нормативні знання.

Висновки: 1. Кейс-метод належить до позаігрових імітаційних інтерактивних методів навчання, який дає можливість розширити межі існуючих науково-педагогічних парадигм, сприяє професійному розвитку викладачів і студентів.

2. Метод case-study забезпечує засвоєння теоретичних положень медицини та сприяє опануванню практичними навичками, вихованню творчого підходу до аналізу клініко-лабораторних та інструментальних даних, фаховому становленню студента.

3. Кейс-метод навчає студента аналізу та синтезу при роботі з інформацією, працювати у професійній групі та колегіального підходу вирішення задач.

4. Метод дозволяє об'єктивно оцінити знання, практичні навички, професіональні вміння студентів, розвиває клінічне мислення кожного окремого студента, виходячи із його власного інтелектуального потенціалу.

5. Інтерактивні методи є засобом посилення виховних впливів. Студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, вирішувати поставлені завдання.

Список літератури

1. Педагогіка вищої школи. Метод кейсів (вирішення практичних проблем) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/18380828/pedagogika/mikrovikladannya>

2. Скринник З. Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) : навч.-метод. посіб. / З. Е. Скринник. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.

3. Філоненко М. М. Психолого-педагогічна готовність викладача ВМНЗ в інноваційних умовах освіти / М. М. Філоненко // Гуманітарний вісник. – Дод. 1 до вип. 27, т. II (35) : Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К. : Гнозис, 2012. – С. 333–339.

Отримано 21.05.15